

4. Sang, Z. (2023). Towards a methodology for translation activity: an activity theory approach. *Asia Pacific Translation and Intercultural Studies*. 10(3). Pp. 244–258. URL: <https://doi.org/10.1080/23306343.2023.2285175> [in English]
5. Xu, Y. (2024). The Integration of Computer-Assisted Translation Technology in Translation Education: Opportunities, Challenges, and Strategies for Innovation. *International Journal of Education and Humanities*. 17(2). Pp. 113–116. URL: <https://doi.org/10.54097/bmfpad28> [in English]
6. Adamova, H. V. (2024). Formuvannya tekstotvornoї kompetentnosti maibutnikh filolohiv u pysmovomu perekladі publitsystchnykh tekstiv nimetskoїu movoiu [Formation of text-forming competence of future philologists in written translation of journalistic texts in German] : dys. ... d-ra filosofii : 011 Osvitni, pedahohichni nauky. Ternopil. 266 s. [in Ukrainian]
7. Vasylenko, T. P. (2015). Formuvannya anhlomovnoї leksychnoi kompetentsii maibutnikh filolohiv z pysmovoho perekladu publitsystchnykh tekstiv [Formation of English lexical competence of future philologists in written translation of journalistic texts] : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.02. Teoriia i metodyka navchannia. Kyiv. 504 s. [in Ukrainian]
8. Yehorova, O. I., & Zaika, V. S. (2020). Kolaboratyvne pysmo yak metod navchannia inozemnoi movy ta perekladu [Collaborative writing as a method of teaching a foreign language and translation]. *Innovatsiina pedahohika*. 20(2). S. 22–25. URL: <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2020-20-2-4> [in Ukrainian]
9. Ihnatenko, V. D. (2017). Metodyka navchannia maibutnikh filolohiv pysmovoho perekladu naukovotekhnichnykh tekstiv frantsuzkoїu movoiu [Methods of teaching future philologists written translation of scientific and technical texts in French] : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.02. Teoriia i metodyka navchannia. Kyiv. 239 s. [in Ukrainian]
10. Ihnatenko, V. D. (2023). Osoblyvosti navchannia maibutnikh perekladachiv z urakhuvanniam suchasnykh tendentsii v industrii perekladu [Peculiarities of training future translators taking into account modern trends in the

- translation industry]. *Akademichni studii. Seriya «Pedahohika»*. № 4. S. 16–20. URL: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2022.4.3> [in Ukrainian]
11. Mykhailenko, O. A. (2016). Metodyka navchannia maibutnikh filolohiv stratehii pysmovoho perekladu ofitsiino-dilovykh tekstiv z ukrainskoї movy na anhliisku [Methods of teaching future philologists strategies of written translation of official-business texts from Ukrainian into English] : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.02 – Teoriia i metodyka navchannia. Kyiv. 258 s. [in Ukrainian]
12. Monashenko, A. M. (2016). Metodyka navchannia maibutnikh filolohiv pysmovoho dvostoronn'oho perekladu v ahraryi haluzi (anhliiska ta ukrainska movy) [Methods of teaching future philologists written two-way translation in the agricultural field (English and Ukrainian languages)] : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.02 – Teoriia i metodyka navchannia. Kyiv. 294 s. [in Ukrainian]
13. Fabrychna, Ya. H. (2014). Metodyka navchannia maibutnikh filolohiv pysmovoho dvostoronn'oho perekladu z vykorystanniam movnoho portfelia (anhliiska i ukrainska movy) [Methods of teaching future philologists written two-way translation using a language portfolio (English and Ukrainian languages)] : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.02. Teoriia i metodyka navchannia. Kyiv. 468 s. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ГЛУХ Віктор – аспірант, викладач кафедри теорії практики та перекладу англійської мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».

Наукові інтереси: методика навчання письмового перекладу.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

HLUKH Viktor – PhD student and lecturer at the Department of Theory, Practice, and Translation of the English Language at the National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute».

Scientific interests: methodology of teaching written translation.

Стаття надійшла до редакції 27.07.2025 р.

Стаття прийнята до друку 12.08.2025 р.

УДК 373.5.016:811.161.2]-056.45:373.5.091.3:004.031.42
DOI: 10.36550/2415-7988-2025-1-220-162-168

ГЕРМАН Вікторія –

кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри української мови і літератури
Сумського державного педагогічного
університету імені А.С.Макаренка
ORCID:<https://orcid.org/0000-0002-2915-7330>
viktoria.german68@gmail.com

ЛОГВИНЕНКО Аліна –

студентка І курсу магістратури
факультету іноземної та слов'янської філології
Сумського державного педагогічного
університету імені А.С.Макаренка
ORCID:<https://orcid.org/0009-0004-7376-6602>
e-mail: lina.logvinenko.02@ukr.net

СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ З ОБДАРОВАНИМИ УЧНЯМИ 10-11 КЛАСІВ

У статті досліджено основні аспекти використання сучасних технологій навчання обдарованих учнів на уроках української мови в 10-11 класах, визначено зміст понять «технологія», «сучасні освітні технології», «проектна технологія», «інформаційно-комунікаційна технологія», окреслено різні підходи до трактування поняття «технологія» як складової сучасного освітнього

процесу, з'ясовано зміст деяких із них та доведено доцільність використання в освітньому процесі з вищезазначеною категорією учнів.

Констатовано, що обдаровані учні мають унікальні освітні потреби, які не задовольняються в традиційній системі освіти. Вони потребують нових підходів та гнучких методик навчання. Тому сучасні технології, спрямовані на створення максимально сприятливих умов для прояву та розвитку здібностей і таланту обдарованих здобувачів освіти, розвиток умінь самостійно та нестандартно мислити, прогнозувати результати, виявляти творчий підхід у будь-якій діяльності, адаптуватися до соціальних змін і криз у суспільстві, відчувати себе впевненими суб'єктами на ринку праці в майбутньому, бути психологічно стійкими та вмотивованими, є доречними в освітньому процесі.

Доведено, що використання сучасних технологій на уроках української мови найбільш повно забезпечує комфортні, безконфліктні й сприятливі умови розвитку обдарованих учнів, усебічно реалізує їх природний потенціал, виховує особистість, здатну до самоосвіти, саморозвитку, самовдосконалення; обдаровані учні є не об'єктом, а суб'єктом навчання, вони відчують себе активними учасниками подій і власної освіти та розвитку.

Доведено, що при використанні інтерактивних технологій варто дотримуватися принципів: активності, зворотного зв'язку, експерименту, довіри, рівності поглядів та ін. Вибір певної технології навчання залежить насамперед від поставлених завдань та мети.

Передбачено, що сучасні технології освітнього процесу здатні стати тим фактором, який оптимізує сутність і структуру педагогічної взаємодії.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційна технологія, обдарованість, мовна особистість, освітній процес, проєктна технологія, сучасний урок, сучасні освітні технології, технологія.

HERMAN Viktoriia –

Candidate of Philological Sciences, associate professor,
Head of the Department Ukrainian Language and Literature
Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2915-7330>
e-mail: viktoria.german68@gmail.com

LOHVVYENKO Alina –

First -year master's student
of Foreign and Slavic Philology Faculty
Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-7376-6602>
e-mail: lina.logvinenko.02@ukr.net

MODERN EDUCATIONAL TECHNOLOGIES IN UKRAINIAN LANGUAGE LESSONS WITH GIFTED 10TH-11TH GRADE STUDENTS

In the article it is explored the main aspects of using modern technologies in teaching gifted students in Ukrainian language lessons with 10th-11th. The meaning of the concepts «technology», «modern educational technologies», «project technology», «information and communication technology» is defined. It is outlined different approaches to interpreting the term «technology» as a component of modern educational process. The essence of some of them is analyzed, and the expediency of using in the educational process with the above-mentioned category of students is proved.

It is stated that gifted students have unique educational needs that are not satisfied by the traditional education system. They require engaging projects and flexible teaching methods. So modern technologies, aimed at creating the most favorable conditions for the manifestation and development of abilities and talents of gifted students, developing the ability to think independently and outside the box, predict results, show creativity in any activity, adapt to social changes and crises in society, feel confident in the labor market in the future, be psychologically stable and motivated are appropriate in the educational process.

It is proven that the use of interactive technologies in Ukrainian language lessons provides comfortable, conflict-free, and favorable conditions for the development of gifted students. This approach fully realizes their natural potential and nurtures individuals capable of self-education, self-development, and self-improvement. Gifted students are not passive recipients but active participants in learning, feeling engaged in both the educational process and their personal growth.

It is proved that when using modern technologies, it is essential to follow principles such as activity, feedback, experimentation, trust, equality of perspectives, and more. The choice of a particular learning technology depends primarily on the tasks and goals set.

It is assumed that modern technologies of the educational process can become a factor that optimizes the essence and structure of pedagogical interaction.

Key words: information and communication technology, giftedness, linguistic personality, educational process, project technology, modern lesson., modern educational technologies, technology.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Провідною характеристикою світу є рух. Прискорені темпи розвитку всіх галузей суспільства, розширені можливості політичного й соціального вибору, кардинальні технологічні зміни й разом із тим поява та зростання глобальних проблем неабияк позначаються на вимогах, які висуваються перед людиною. У сучасній ситуації, яка характеризується стрімкою трансформацією в усіх галузях життя суспільства, – політичній, економічній, науковій і культурно-мистецькій, поряд із фаховою компетентністю особливого значення набувають уміння самостійно та нестандартно мислити, висувати оригінальні ідеї та

прогнозувати, виявляти творчий підхід у будь-якій діяльності. Тому важливе й переосмислення поглядів щодо організації сучасного освітнього процесу. Серед актуальних проблем провідним є питання створення такого середовища, яке забезпечить необхідні умови для виявлення, становлення та розвитку обдарованої особистості.

Здібні, талановиті люди в будь-якому суспільстві є його цінністю, «локомотивом». Саме їхніми інтелектуальними та творчими зусиллями забезпечується прогрес і добробут держави. Вони є запорукою успішного існування світової цивілізації.

Кризові ситуації, які характерні уже декілька років поспіль для українського суспільства, є великою руйнівною силою, яка спричиняє негативні наслідки для всіх галузей життєдіяльності, у тому числі й освіти. Пандемія коронавірусу, а потім збройна агресія спричинили незадовільний вплив і на одну з найуразливіших категорій дітей – обдарованих. Постійний стрес, переміщення в межах країни чи за кордон, неможливість повноцінно відвідувати освітні заклади офлайн є тими причинами, що не дають їм зосередитися на процесі засвоєння знань на високому рівні. Тому завдання педагога – детально проаналізувати специфічні освітні потреби обдарованих здобувачів освіти та врахувати додаткові виклики, з якими вони стикаються в кризових умовах. Крім того, обдаровані школярі втратили доступ до позакласних збагачувальних заходів, офлайн-спілкування з педагогом, що є критично важливим для розвитку.

На сьогодні надзвичайно актуальним є питання щодо подолання освітніх втрат саме обдарованих здобувачів освіти, розвитку їхнього інтелектуально-творчого потенціалу та забезпечення підтримки педагога. Вважаємо, що одним із ефективних засобів досягнення мети є сучасні освітні технології, які ґрунтуються на активній взаємодії, особистісно-зорієнтованому підході, високій мотивації.

Незважаючи на значну кількість методичних напрацювань, проблема розвитку потенціалу обдарованих учнів 10-11 класів на уроках української мови шляхом використання сучасних освітніх технологій вивчена недостатньо. Отже, це і визначає актуальність обраної теми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження сучасних освітніх технологій перебуває в центрі уваги багатьох науковців. Серед них варто зазначити таких, як К. О. Баханов, Н. В. Василенко, Ю. В. Васюков, Г. Г. Ващенко, Р. С. Гуревич, І. М. Дичківська, А. С. Нісімчук, І. Ф. Прокопенко, С. О. Сисоєва, М. М. Чепіль, О. І. Янкович [3; 12]. Крім того, варто звернути увагу на вагомий напрацювання щодо проєктної технології (Н. Голуб, О. Горошкіна, Т. Груба, С. Караман, І. Лавриненко) [6; 7]. Проблеми впровадження ІКТ в освітній процес вивчали М. І. Жалдак, О. В. Ключко, Н. В. Морзе, І. Ф. Прокопенко, М. М. Пошукова, О. В. Співаковський, О. Ісаєва, Г. Дегтярьова, О. Ю. Грищенко, В. Ю. Стрельников тощо [2; 9].

Мета статті – теоретичне обґрунтування сутності сучасних технологій навчання та з'ясування доцільності їх практичного впровадження в освітній процес сучасної української школи на уроках української мови в старших класах. Вона обумовила такі завдання: обґрунтування змісту понять «технологія», «сучасні освітні технології» та ін.; окреслення значення та доцільності упровадження сучасних технологій з метою підвищення ефективності уроку української мови в старших класах; опис сутності новітніх методів навчання з метою розвитку інтелектуально-творчого потенціалу обдарованих здобувачів освіти 10-11 класів.

Виклад основного матеріалу дослідження.

В основі функціонування освітнього процесу лежить технологія – науково обґрунтована педагогічна система, покликана забезпечувати досягнення певних завдань, орієнтуватися на чітко визначений наперед кінцевий результат. ЮНЕСКО подає таке трактування цього поняття: «системний метод створення, застосування й визначення всього процесу викладання та засвоєння знань із обліком технічних і людських ресурсів та їхньої взаємодії, що ставить своїм завданням оптимізацію форм освіти» [1; 2]. На думку І. Волкова – «опис процесу досягнення планованих результатів навчання» [цит. за: 8, с. 1], В. Ченцова – «продумана в усіх деталях модель спільної педагогічної діяльності з проєктування, організації та проведення навчального процесу з безумовним забезпеченням комфортних умов для учнів і вчителів» [цит. за: 8, с. 1]. У нашому розумінні педагогічна технологія є змістовним узагальненням, що вбирає в себе змісти всіх визначень різних авторів (джерел) та охоплює широкий спектр програм та інструментів, які допомагають керувати освітнім процесом. Вважаємо, що педагогічна технологія функціонує і як наука, що вивчає найбільш ефективні шляхи навчання, і як система способів, принципів і регулятивів, застосовуваних у навчанні, і як реальний процес навчання.

Серед сучасних освітніх технологій, які сприяють розвитку інтелектуально-творчих здібностей обдарованих учнів 10-11 класів, виділяємо проєктні та ІКТ.

Метод проєктів – це одна з технологій навчання, що передбачає виконання практичних завдань впродовж визначеного терміну. Важливими складовими ефективної реалізації проєктної діяльності є такі: наявність значущої проблеми, що потребує інтегрованих знань та дослідницького пошуку для її розв'язання; практична, теоретична, пізнавальна значущість передбачуваних результатів; самостійна (індивідуальна, парна, групова) діяльність учнів; чітка структура змістовної частини проєкту; дослідницький характер; оформлення кінцевих результатів, аналіз отриманих даних, підбиття підсумків, коректування висновків.

Проєктна діяльність – це синтез двох аспектів пізнавального процесу: метод навчання як дидактична категорія (сукупність прийомів та дій опанування певною сумою знань; інструмент процесу пізнання) та засіб практичного застосування отриманих знань і умінь для вирішення конкретних проблем реального життя під час відповідної діяльності.

Є різні типи проєктів, але на практиці частіше використовуються змішані типи. Наведемо приклади проєктів, що нас зацікавили. У межах вивчення теми «Мова як особлива система знаків, її місце з-поміж інших знакових систем» (11 клас) доцільною буде робота над проєктом «Багатомірність знакової системи української мови», який є інформаційним (за провідною діяльністю), міжпредметним (за інтеграційною складовою), кооперативним (за ступенем взаємодії учасників),

індивідуально-груповим (за кількістю учасників), короткостроковим (за терміном виконання), простим (за складністю), лінгвістичним (за галузевим спрямованістю). Учні в межах групи працюють над такими темами: «Іконічні знаки», «Знаки-індекси», «Знаки-символи», «Система графічних позначок емоцій», «Символічні знаки на картинах українських художників», «Знаки мережі «Інтернет», «Виміри і рівні знакового процесу». За результатами досліджень учасники проєкту створюють презентації та готують виступи, тексти яких розміщуються в інформаційному віснику «Мова знаків» [11, с. 5-7].

Прикладом індивідуальних творчих проєктів є написання есе (на вибір) у межах розділу «Риторика як наука й мистецтво слова» на такі теми: «Риторика – цариця душ і княгиня мистецтва» (Ф. Прокопович), «Хочеш бути гарним оратором – стань спочатку гарною людиною» (Квінтіліан), «Читаючи авторів, які гарно пишуть, звикаєш гарно говорити» (Вольтер). На основі творчих робіт обдаровані під керівництвом учителя укладають збірку «Наука красномовства». Під час вивчення цієї теми також доцільним буде аналогічний різновид проєкту, метою якого є підготовка промов на одну із таких запропонованих тем: «Рівень інтелігентності має вимірюватися рівнем порядності» (П. Загребельний), «Егоїзм заважає людині піклуватися про себе розумно» (В. Голобородько), «Найважливіше в житті цивілізованої людини – заощадити час» (Гр. Тютюнник), «Істина народжується в супереччі» (Сократ) [11, с. 19].

Прикладом середньотривалої дослідницької діяльності пропонуємо творчий інтегрований проєкт на тему «Культура мовлення як елемент духовної культури особистості», метою якого є поглиблення знань про компоненти мовленнєвої культури (нормативний, комунікативний, етичний, естетичний), удосконалення власної культури спілкування, пошук шляхів підвищення нормативності мовлення людини. У межах проєкту обдаровані здобувачі освіти опрацьовують такі проблемні питання: «Білінгвізм як негативне соціальне явище», «Уживання інвективної лексики – один із проявів антикультурного спілкування», «Чужорідні елементи в українській мові: за і проти», «Молодіжний сленг». На основі опрацьованого матеріалу вони готують презентації та виступи до них. Крім того, практичним результатом цієї пошукової роботи є такі матеріали: пам'ятка «Шляхи удосконалення особистої мовленнєвої культури», міні словник «Сленгові слова молоді моєї місцевості», буклет «Лайливі слова в повісті Івана Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я».

У межах теми «Історія мовознавства в особистостях» (11 клас) обдаровані учні охоче працюють над інформаційно-пошуковими проєктами індивідуального характеру. Кожен із них має дослідити життя і творчість одного видатного мовознавця вітчизняної науки (Агатангела Кримського, Павла Житецького, Олександра Потебні, Бориса Грінченка, Євгена Тимченка, Івана Огієнка, Олександра Пономарева, Василя Німчука,

Степана Бевзенка, Івана Вихованця) та на основі зібраного матеріалу укласти ментальну карту.

Вивчаючи тему «З історії риторики й ораторського мистецтва», варто запропонувати обдарованим учням узяти участь в інформаційно-пошуковому груповому проєкті, а саме: «Оратори» – підготувати промову на тему «Розвиток ораторського мистецтва в Україні в XVI–XVIII ст.»; «Дослідники» – на основі матеріалів інтернету заповнити таблицю «Історія красномовства» за такими розділами: 1 – період, 2 – представники, 3 – основні здобутки; «Літератори» – укласти збірку афоризмів видатних риторів Греції та Риму; «Філологи» – оформити лелбук «Мовні засоби оформлення тексту ораторського виступу»; «Критики» – дослідити особливості використання риторичних фігур у текстах промов Ліни Костенко; «Бібліографи» – уявити себе укладачами книжки «Промови, що змінили Україну», проаналізувати виступи відомих діячів сьогодення та укласти перелік тих виступів, які б ви включили до зазначеного джерела; «Педагоги» – на основі знань про академічне красномовство скласти повідомлення про мовленнєвий етикет: 1 – для учнів 5 класу; 2 – для учнів 11 класу; «Копірайтери» – скласти рекламу риторичних курсів, у якій розказати, чому їх важливо відвідувати, що це дасть вам та іншим для життя, що будете опановувати на курсах, із закликом відвідувати їх тощо.

Чільне місце на уроках української мови, на наш погляд, посідають проєкти інтегрованого характеру. Найбільш поширеними є ті, в яких мовні питання вивчаються на основі літературних творів. Під час виконання таких проєктів формується цілісне уявлення про мовні явища, розширюється кругозір, виробляються навички роботи з текстом. Наведемо приклади таких досліджень: «Смислові та стилістичні аспекти спонукальних речень у творчості поетів-шістдесятників», «Інверсійний порядок слів у реченні у ліриці Т. Шевченка», «Структури з порівняльним зворотом у збірці Ліни Костенко «Над берегами вічної ріки», «Різновиди односкладних речень у поезії Ніни Багатої», «Особливості використання питально-риторичних речень у текстах художньої літератури» тощо. Такі назви проєктних робіт можуть стати темами дослідження проблемно-пошукового характеру під час участі обдарованих у конкурсі МАН (філологічна секція).

Переконані, що наведені приклади проєктів (і проєктна технологія в цілому) забезпечують практико-орієнтований підхід до навчання, формують ключові компетенції (соціальні, полікультурні, інформаційні, комунікативні тощо), розвивають ініціативність та самостійність учнів, виробляють уміння самостійно аналізувати дібрані матеріали, аналізувати їх з різних точок зору, висувати гіпотези, робити висновки, отже, готують до вирішення проблемних ситуацій у дорослому житті.

Вибір типу проєкту залежить від специфіки завдань, які мають реалізуватися під час його реалізації. Але в будь-якому випадку проєктна

діяльність є творчою за креативним підходом, проблемною за формою відкриття нових знань, практичною за сферою застосування, інтелектуально насиченою за змістом, ціннісно-сисловою за вектором сприймання й розуміння інформації.

На сучасному етапі розвитку освіти базовою технологією в роботі з обдарованими учнями є *інформаційно-комунікаційна*. Вона охоплює не лише програмні, технічні, комп'ютерні та комунікаційні засоби, а й новаторські способи їхнього застосування на уроках. Ікт надають величезні можливості доступу до джерел інформації: базової (на серверах мережі); оперативної (пересилається електронною поштою); бази даних електронних бібліотек тощо.

Цифрові інструменти – надпотужний засіб для формування сучасної креативної особистості. Комп'ютерні технології, увібравши в себе елементи різних методик (особистісно-орієнтованої, розвивальної, проєктної), надають кожному учню, спираючись на його інтереси, здібності, особисті цінності й суб'єктивний досвід, можливість самореалізації у творчій діяльності, створюють комфортні умови для самовизначення особистості в інформаційному суспільстві.

Визначальними є такі технології інтернету: *www* (з англ. World wide web) – технологія роботи в мережі з гіпертекстами; *ftp* (з англ. File transfer protocol) – можливість передачі файлів довільного формату; *irc* (з англ. Internet relay chat) – розмова в режимі прямого діалогу; *e-mail* – електронна пошта, яка відправляє й приймає електронні листи в будь-яке місце земної кулі протягом декількох секунд чи хвилин; телеконференції – технологія, що забезпечує участь учнів, які знаходяться на певній відстані, в обговоренні певних питань [7; 9].

В основі застосування ікт у роботі з обдарованими лежать такі принципи: швидка адаптація (ноутбук чи комп'ютер пристосовується до індивідуальних особливостей), діалоговий характер навчання, можливість керувати освітнім процесом та вносити корективи в будь-який момент, різнопланова взаємодія з комп'ютером, оптимальне поєднання індивідуальної і групової роботи, необмежене навчання. Мережі зв'язку й обміну даними дають можливість оперативно передавати інформацію будь-якого обсягу і вигляду на різні відстані, забезпечують інтерактивний і оперативний зворотний зв'язок, доступ до різних джерел інформації, організацію спільних телекомунікаційних проєктів, допомагають організувати процес засвоєння знань через систему конференцій на різних платформах (*google meet*, *zoom*, *google classroom*, *classtime*, *moodle*, *human*, *edmodo*).

Широкі можливості для розвитку творчих здібностей має онлайн-платформа «Canva». У цьому цифровому додатку можна створювати презентації, буклети, плакати, інфографіки, GIF-анімації та відео. Учні активно створюють «хмари слів» та ментальні карти, а потім виконують різнопланові завдання за ними.

Творчо обдаровані здобувачі освіти залучаються до складання інтерактивних вправ з використанням онлайн-конструкторів «Lea-

ningApps», «OnlineTestPad», «Wordwall», тестових завдань на порталі «Всеосвіта», «На Урок».

Формуванню творчої особистості сприяє і створення мудбордів. Вони візуалізують ідеї та враження школярів, допомагають розвивати креативність, сприяють формуванню навичок проєктної та групової роботи.

Важливим аспектом у роботі з обдарованими є гіпертекстова технологія, яка завдяки застосуванню гіперпосилань спрощує навігацію і надає можливість вибору індивідуальної схеми вивчення мовознавчого матеріалу.

Ефективними інструментами пізнання є бази даних. Вони містять різну статистичну, текстову, графічну й ілюстративну інформацію в необмеженому обсязі, який структурований таким чином, що кожний пункт містить посилання на інші логічно зв'язані з ним елементи. Це дає унікальну інтегральну можливість поєднати текстово-графічну інформацію зі звуком, відео і кінофрагментами, мультиплікацією тощо. Значимо, що класифікаційною основою ієрархічної бази даних є каталоги та рубрикатори. У реляційній базі даних кожній одиниці інформації даються певні атрибути (автор, ключові слова, регіон тощо); її пошук проводиться за якимось із них або за певною комбінацією.

Цифрові сервіси містять багато додаткових матеріалів для поглиблення та розширення знань з мовних тем. Серед них виокремлюємо такі: «Мова – ДНК нації» : [https:// ukr-mova.in.ua/# google_vignette](https://ukr-mova.in.ua/#google_vignette); тренажер із правопису української мови : [https:// www.webpen.com.ua/](https://www.webpen.com.ua/); MOVA.info : [http:// www.mova.info/](http://www.mova.info/); «Сучасна українська мова» : [https:// eduhub.in.ua/courses/suchasna-ukrajinska-mova](https://eduhub.in.ua/courses/suchasna-ukrajinska-mova); «Українська за 27 уроків» на платформі Prometheus; експрес-уроки української мови від Олександра Авраменка : [https:// ippo.kubg.edu.ua/ekspres-uroky](https://ippo.kubg.edu.ua/ekspres-uroky); лайфхаки з української мови : [https:// edera.gitbook.io/laiifhaki-z-ukra-ns-ko-movi/](https://edera.gitbook.io/laiifhaki-z-ukra-ns-ko-movi/); матеріали Всеукраїнської школи онлайн : [https:// lms.e-school.net.ua/](https://lms.e-school.net.ua/); онлайн-ресурс «Неправильно-правильно» : [http:// nepravylno-pravylno.wikidot.com/](http://nepravylno-pravylno.wikidot.com/)

Під час застосування інформаційно-комунікаційних технологій рекомендуємо використовувати такі види завдань: дослідити тематичну спрямованість, структуру, інформаційні ресурси бібліотек, розміщених онлайн та підготуватися до обговорення; підібрати інформацію з обраної теми у пошукових серверах мережі «Інтернет» та розробити презентацію; за допомогою інформаційних ресурсів інтернет знайти й проаналізувати матеріали із запропонованої теми та оформити їх у формі доповіді; підготувати та надіслати повідомлення про результати проведеного дослідження, наприклад «Типи помилок у рекламних роликах»; укласти список інтернет-джерел відповідно до чинних вимог з певної теми; обговорити в чаті певну проблему та надати повний звіт щодо здійсненої інтернет-комунікації; узяти участь в інтернет-марафоні з певної морально-етичної чи суспільно-політичної проблеми, розмістити відеоролик на YouTube тощо.

Переконані, що на сучасному етапі розвитку освіти ІКТ є невід'ємною складовою усіх етапів уроку: пояснення нового матеріалу, закріплення та повторення вивченого, контроль знань. Серед переваг використання цієї технології варто виокремити такі: інтенсифікація самостійної роботи учнів; забезпечення індивідуального підходу; значний обсяг виконаних завдань за урок; розширений доступ до інформаційних баз; підвищення пізнавального інтересу й мотивації здобувачів освіти; активний перебіг уроку за рахунок автоматизації завдань та одночасної дії всіх учнів; об'єктивна картина рівня засвоєння матеріалу, своєчасна його корекція; можливість вибору рівня складності завдання для конкретного учня; полегшення фізичної роботи для педагога тощо.

Ефективність використання ІКТ визначають такі фактори: відповідність цифрового контенту дидактичній меті уроку, віковим особливостям учнів; прогнозування можливого впливу на характер мислення й поведінки школярів; продумування оптимальних способів інтеграції інформаційних технологій з іншими прийомами й методами навчання; уміння здобувачів освіти працювати на відповідних віртуальних платформах; наявність необхідного обладнання, безперебійного швидкісного інтернету як у педагога, так і в учнів тощо.

Зазначимо, що в постіндустріальному суспільстві інформація є стратегічною цінністю нарівні з матеріальними та енергетичними ресурсами. І саме ІКТ дають можливість створювати, зберігати та обробляти величезну кількість повідомлень і цим самим забезпечувати ефективні способи її подання споживачеві. Ця технологія є потужним інструментом поступу в усіх галузях розвитку суспільства, бо визначає конкурентоздатність держави, регіону, певної галузі, окремої організації чи освітнього закладу.

Висновки та перспективи подальших розвідок напреду. Таким чином, розв'язання актуальних проблем у роботі з обдарованими можливе лише завдяки впровадженню новітніх педагогічних технологій, серед яких – проєктна та ІКТ. Їх мета полягає у створенні педагогом таких умов, за яких учень сам відкриватиме, здобуватиме й конструюватиме знання та власну компетентність у різних галузях життя. Саме це є принциповою відмінністю мети інноваційного навчання від традиційної системи освіти.

Сучасні технології навчання – це перспективний напрямок педагогічної науки, який забезпечує можливість саморозвитку та самовдосконалення особистості кожного обдарованого учня. Є всі підстави передбачати, що інноваційні технології навчання як провідні складники освітнього процесу здатні стати тим фактором, який підвищить ефективність педагогічного процесу. Аналіз результатів занять, на яких застосовувалися такі технології, засвідчив позитивні зміни в результативності знань учнів. У них підвищився пізнавальний інтерес, покращився рівень критичного мислення. Вони навчилися

виважено й аргументовано відстоювати свою точку зору.

Отже, упровадження сучасних методів навчання сприяє формуванню в обдарованих учнів креативності, активізує їх інтелектуальний потенціал, покращує рівень засвоєння мовознавчого матеріалу, що в подальшому забезпечить їх конкурентоспроможність на ринку праці. Використання різнопланових вправ і завдань творчого характеру сприяє формуванню креативної особистості. Їх варто добирати, ураховуючи тему та мету уроку, очікувані результати, вікові та індивідуальні особливості, психологічний стан здобувачів освіти.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Гуревич Р. С. Інформаційні технології навчання: інноваційний підхід: навчальний посібник. Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2013. 348 с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. Київ : Академвидав, 2004. 448 с.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. Практикум : навчальний посібник. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2013. С. 370.
4. Дусавицький А. К. Розвивальне навчання : теорія та практика. Харків ХНУ ім. В. Н. Каразіна. 2002. 116 с.
5. Міхальцова Т.В. Формування національно-мовної особистості на уроках словесності. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2007. № 26. С.7-9.
6. Пентиліук М. І., Окунович Т. Г. Сучасний урок української мови. Харків : Вид. група «Основа», 2007. 176 с.
7. Прокопенко І. Ф. Педагогічні технології : навч. посібник. Харків : Колегіум, 2005. 224 с.
8. Селевко Г. Сучасні освітні технології. URL : <https://osvita.ua/school/method/technol/358/>
9. Стрельников В. Ю. Сучасні технології навчання у вищій школі: модульний посібник для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів МППК ПУЕТ. Полтава : ПУЕТ, 2013. 309 с. URL: <https://library.kr.ua/wp-content/elib/strelnikov/posibnyk-Strelnikov.pdf>
10. Українська мова (профільний рівень) : підруч. для 10 кл. закл. загал. серед. освіти / С. О. Караман, О. М. Горошкіна, О. В. Караман, Л. О. Попова. Харків : Вид-во «Ранок», 2018. 272 с.
11. Українська мова (профільний рівень) : підруч. для 11 кл. закл. загал. серед. освіти / С. О. Караман, О. М. Горошкіна, О. В. Караман, Л. О. Попова. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 272 с.
12. Янкович О. І. Освітні технології сучасних навчальних закладів: навчально-методичний посібник. Тернопіль : ТНПУ ім В. Гнатюка, 2015. 212 с.

REFERENCES

1. Hurevych, R. S. (2013). *Informatsiini tekhnolohii navchannia : innovatsiyni pidkhdid: navchalnyi posibnyk* [Information technology in education: an innovative approach: a training manual]. Vinnytsia : TOV firma «Planer». 348 s. [in Ukrainian]
2. Dychkivska, I. M. (2004). *Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii* [Innovative pedagogical technologies]. Kyiv : Akademvydav. 448 s. [in Ukrainian]
3. Dychkivska, I. M. (2013). *Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii* [Innovative pedagogical technologies]. *Praktykum : navchalnyi posibnyk*. Kyiv : Vydavnychiy Dim «Slovo». 370 s. [in Ukrainian]
4. Dusavytsky, A. K. (2002). *Rozvyvalne navchannia : teoriia ta praktyka* [Developmental learning: theory and practice]. Kharkiv KhNUim. V.N.Karazina. 116 s. [in Ukrainian]

5. Mikhaltsova, T. V. (2007). Formuvannia natsionaln o-movnoi osobystosti na urokakh slovesnosti [Formation of national-linguistic personality in literature lessons]. *Vyvchaimo ukrainsku movu ta literaturu*. № 26. S. 7-9. [in Ukrainian]

6. Pentyliuk, M. I., Okunevych, T. H. (2007). Suchasnyi urok ukrainskoi movy. [Modern Ukrainian language lesson]. Kharkiv : Vyd. hrupa «Osnova» 176 s. [in Ukrainian]

7. Prokopenko, I. F. (2005). Pedahohichni tekhnolohii : navch. Posibny [Pedagogical technologies]. Kharkiv: Kolehium. 224 s. [in Ukrainian]

8. Selevko, H. Suchasni osvritni tekhnolohii. [Modern educationa ltechnologies]. URL : <https://osvita.ua/school/method/technol/358/>

9. Strelnikov, V. Yu. (2013). Suchasni tekhnolohii navchannia u vyschchii shkoli: modulnyi posibnyk dlia slukhachiv avtorskykh kursiv pidvyshchennia kvalifikatsii vykladachiv MIPK PUET [Modern teaching technologies in higher education : a modular guide for students of author's advanced training courses for teachers MIPK PUET] /V. Yu. Strelnikov, I. H. Britchenko. Poltava : PUET. 309 s. [in Ukrainian]

10. Ukrainska mova (profilnyi riven) : pidruch. dlia 10 kl. zakl. zahal. sered. Osvity (2018).[Ukrainian language (profile level) : textbook for 10th grade of general secondary education]. / S. O. Karaman, O. M. Horoshkina, O. V. Karaman, L. O. Popova. Kharkiv : Vyd-vo «Ranok». 272 s. [in Ukrainian]

11. Ukrainska mova (profilnyi riven) : pidruch. dlia 11kl. zakl. zahal. sered. osvity(2019).[Ukrainian language (profile level) : textbook for 10th grade of general secondary education]. / S. O. Karaman, O. M. Horoshkina, O. V. Karaman, L. O. Popova. Kharkiv : Vyd-vo «Ranok». 272 s. [in Ukrainian]

12. Yankovych, O. I. (2015). Osvitni tekhnolohii suchasnykh navchalnykh zakladiv: navchalno-metodychnyi

posibnyk [Educational technologies of modern educational institutions: a teaching and methodological manual]. Ternopil : TNPU im V. Hnatiuka. 212 s. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ГЕРМАН Вікторія – кандидат філологічних наук, доцент,завідувач кафедри української мови і літератури Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка.

Наукові інтереси : проблемні питання синтаксичної організації простого і складного речень, мовна культура, риторична культура, медіакультура, соціолінгвістика, лінгводидактика.

ЛОГВИНЕНКО Аліна – студентка I курсу магістратури факультету іноземної та слов'янської філології Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка.

Наукові інтереси : мовна культура, медіакультура, лінгводидактика.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

HERMAN Viktoriia – Candidate of Philological Sciences, associate professor, Head of the Department Ukrainian Language and Literature, Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko.

Scientific interests: problematic issues of syntactic organization of simple and complex sentences, language culture, rhetorical culture, media culture, sociolinguistics, linguodidactics.

LOHVVYENKO Alina – First-year master's student of Foreign and Slavic Philology Faculty, Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko.

Scientific interests: language culture, media culture, linguodidactics.

Стаття надійшла до редакції 21.07.2025 р.

Стаття прийнята до друку 02.08.2025 р.

УДК 378.016:93/94

DOI: 10.36550/2415-7988-2025-1-220-168-172

ГОЛУБ Анжеліка –

аспірант, асистент кафедри історії, правознавства та методики навчання

Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-5366-8561>

e-mail: kolienkoanzelika@gmail.com

ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ В ПЕДАГОГІЧНИХ ВИШАХ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ МІСЦЕВОЇ МИНУВШИНИ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

У статті окреслено ключову освітню мету, засади державної політики щодо її провадження в нашій країні (Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 р.). Ґрунтовно осмислено поняття «компетентність», «дистанційне навчання». Розглянуто недоліки та переваги останнього, зокрема в умовах російсько-української війни. Детально проаналізовано значення історичного краєзнавства в контексті викладання історії України студентам педагогічних вишів із висвітленням теоретичних і практичних аспектів такого підходу. Актуальність теми обумовлена необхідністю формування в здобувачів вищих шкіл усвідомленого ставлення до власної історії та ідентичності, що є особливо важливим у умовах глобалізації та стрімких культурних змін.

У статті велику увагу приділено методам викладання історії, зокрема традиційним (лекції, семінари, практичні, підготовка рефератів, робота в групах) і інноваційним (дискусії, конкурси, вікторини, кейсів, проєктів, створення блогів, відеоматеріалів). Здійснено огляд цифрового інструментарію різного призначення: для інтерактивних презентацій (Prezi, Canva, Google Slides, Nearpod); онлайн-платформи для створення віртуальних екскурсій та розробки інтерактивних карт (StoryMapJS, ArcGIS StoryMaps, Google Maps); гейміфікація історичного освітнього процесу (Cossacks: European Wars, Kingdom Come: Deliverance); платформи для онлайн-тестувань (Kahoot або Quizizz); соціальні мережі (Facebook, Instagram, TikTok).

Звернуто увагу на те, що інтеграція локальної історії в освітній процес не лише підвищує зацікавленість студентів у навчанні, але й сприяє розвитку їхнього критичного мислення. Досліджено роль виробничих практик істориків у педагогічних вищах, які навіть у умовах дистанційного навчання важливі для формування професійних компетентностей, таких як вміння створювати інтерактивні навчальні матеріали, організовувати онлайн-заняття та ефективно комунікувати зі своїми учнями в віртуальному середовищі. Позитивним моментом є співпраця вищих шкіл і місцевих музеїв, архівних установ.

Ключові слова: вища освіта, історія, методика, історичне краєзнавство, компетентності, методи навчання, професійна підготовка.